

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE
JULIANE KOKOTT,
predstavljeni 16. februarja 2017¹

Zadeva C-74/16

**Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania
proti
Ayuntamiento de Getafe**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Juzgado de lo Contencioso-administrativo n° 4 de Madrid (Španija))

„Konkurenca — Državne pomoči — Člen 107(1) PDEU — Španski davek na gradnje, instalacije in gradbena dela — Oprostitev davka, priznana Katoliški cerkvi — Razmejitev med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo Katoliške cerkve — Dejavnosti Katoliške cerkve, s katerimi se ne uresničuje noben strogo verski cilj — Dejavnosti, ki jih Katoliška cerkev opravlja v okviru svojega poslanstva na socialnem, kulturnem ali izobraževalnem področju — Cerkve, verska združenja in verske skupnosti — Člen 17 PDEU — Člen 351 PDEU“

I – Uvod

1. Ali gre v skladu s členom 107(1) PDEU za prepovedano državno pomoč, če država članica določeno versko skupnost oprosti nekaterih davkov, in sicer tudi za dejavnosti, ki nimajo nobenega strogo verskega namena? To je v bistvu vprašanje, za katerega razjasnitev je špansko sodišče v obravnavani zadevi zaprosilo Sodišče.
2. Vprašanje se zastavlja v okviru različnih davčnih oprostitev, ki jih Kraljevina Španija priznava Katoliški cerkvi na podlagi mednarodnega sporazuma, sklenjenega leta 1979 s Svetim sedežem. S sklicevanjem na ta sporazum želi Katoliška cerkev v obravnavanem primeru kot ustanoviteljica verske šole doseči vračilo občinskega davka, ki ga je morala plačati zaradi gradbenih del na šolski stavbi.
3. Ker se zakonodaja Unije o konkurenci uporablja samo za podjetja, je rešitev te zadeve odvisna od razmejitve med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo, ki ni vedno enostavna. Iz prejšnjih sodb² je dovolj znano, da je posebno gradbeni sektor na stičišču med podjetniškimi in socialnimi, celo kulturnimi nalogami.

¹ — Jezik izvornika: nemščina.

² — Glej zlasti sodbe z dne 27. septembra 1988, Humbel in Edel (263/86, EU:C:1988:451), z dne 7. decembra 1993, Wirth (C-109/92, EU:C:1993:916), z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz (C-76/05, EU:C:2007:492), in z dne 11. septembra 2007, Komisija/Nemčija (C-318/05, EU:C:2007:495); glej tudi sodbo sodišča EFTA z dne 21. februarja 2008, Private Barnehagers/Nadzorni organ EFTA (E-5/07, Report of the EFTA Court 2008, 61).

4. V obravnavanem primeru pa pridobi problematika novo razsežnost, saj se navsezadnje nanaša na razmerje med državo in Cerkvijo, ki mu primarno pravo Unije s členom 17 PDEU namenja posebno pozornost. Obravnavana zadeva je glede na pogosto zelo burno razpravo o vlogi vere in verskih skupnosti v moderni evropski družbi še toliko bolj aktualna.³ Zastavljena pravna vprašanja bi lahko bila zelo pomembna za številne druge države članice, ne samo za Španijo.

5. Ker sporazum, ki ga je Španija sklenila s Svetim sedežem, izhaja še iz časa pred pristopom Španije k Evropskim skupnostim, je treba pri odločitvi o zadevi upoštevati še člena 108 in 351 PDEU.

II – Pravni okvir

A – Pravo Unije

6. V tem primeru je pravni okvir Unije določen s členom 107(1) PDEU, ki je naslovu VII, poglavje 1, Pogodbe DEU („Pravila o konkurenci“):

„Razen če Pogodbi ne določata drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdružljiva z notranjim trgom, kolikor prizadene trgovino med državami članicami.“

7. Poleg tega je treba opozoriti na člen 17(1) PDEU, ki je v prvem delu naslova II („Splošne določbe“) Pogodbe DEU in določa:

„Unija spoštuje status, ki ga cerkve in verska združenja ali skupnosti uživajo v državah članicah po nacionalnem pravu, in ne posega vanj.“

8. Nazadnje je pomemben še člen 351 PDEU, ki je določba iz sedmega dela Pogodbe DEU („Splošne in končne določbe“):

„Določbe Pogodb ne vplivajo na pravice in obveznosti, ki izhajajo iz sporazumov med eno ali več državami članicami na eni strani ter eno ali več tretjimi državami na drugi strani, sklenjenih pred 1. januarjem 1958 ali za države, ki pristopajo, pred datumom njihovega pristopa.

Kolikor takšni sporazumi niso združljivi s Pogodbama, država članica ali države članice, ki jih to zadeva, ustrezno ukrepajo, da bi odpravile ugotovljeno nezdružljivost. V ta namen si države članice po potrebi pomagajo, in kadar je primerno, sprejmejo skupno stališče.

Pri uporabi sporazumov iz prvega odstavka države članice upoštevajo, da so prednosti, ki jih vsaka država članica priznava v skladu s Pogodbama, sestavni del ustanovitve Unije in zato neločljivo povezane z oblikovanjem skupnih institucij, z dodelitvijo pristojnosti tem institucijam in s tem, da vse druge države članice priznavajo enake prednosti.“

B – Mednarodno pravo

9. Sporazum z dne 3. januarja 1979 med Španijo in Svetim sedežem o gospodarskih zadevah⁴ v členu IV(1)(B), prvi pododstavek, določa za zemljišča Katoliške cerkve „popolno in trajno oprostitev stvarnih davkov in davkov na donos ter dohodnine in davkov na premoženje“.

3 — Glej nazadnje, na primer, zadevi Achbita (C-157/15) ter Bougnaoui in ADDH (C-188/15).

4 — BOE št. 300 z dne 15. decembra 1979, str. 28782 (v nadaljevanju: Sporazum iz leta 1979 ali samo Sporazum).

10. Vendar kot izhaja iz drugega pododstavka te določbe, se navedena davčna oprostitvev „ne uporablja za dohodke iz opravljanja gospodarskih dejavnosti niti za dohodke iz premoženja družbe, katerega uporaba je bila prenesena na tretje osebe“ niti „za kapitalске dobičke in dohodke, ki so predmet davka, odtegnjenega pri viru“.

11. Člen VI Sporazuma iz leta 1979 je vseboval mehanizem za reševanje sporov, v skladu s katerim se Sveti sedež in španska vlada zavezujeta, da bosta vprašanja glede razlage in uporabe Sporazuma reševali sporazumno in ob upoštevanju načel, določenih v Sporazumu.

C – Nacionalno pravo

12. Davek na gradnje, instalacije in gradbena dela,⁵ ki se plačuje v Španiji, izvira iz zakona iz leta 1988. Trenutno temelji na členu 100(1) zakona o ureditvi lokalnih davčnih uprav,⁶ kakor je bil spremenjen s kraljevo zakonsko uredbo⁷ 2/2004 z dne 5. marca 2004.⁸ Gre za posreden občinski stvarni davek, prihodki od davka pa se odvajajo občinam.

13. Z odredbo z dne 5. junija 2001⁹ je špansko finančno ministrstvo pojasnilo, da davek na gradnje, instalacije in gradbena dela spada v člen IV(1)(B) Sporazuma iz leta 1979. Ta odredba iz leta 2001 je bila pozneje z odredbo z dne 15. oktobra 2009¹⁰ pojasnjena tako, da velja navedena davčna oprostitvev samo za stavbe, ki so oproščene davka na nepremičnine,¹¹ torej za stavbe, katerih namen je izključno verski.¹² Toda odredba iz leta 2009 je bila razglašena za nično s sodbo Audiencia Nacional (nacionalno višje sodišče) z dne 9. decembra 2013, ker je kršila člen IV(1)(B) in člen VI Sporazuma iz leta 1979.¹³

III – Dejansko stanje in postopek v glavni stvari

14. Congregación de Escuelas Pías Provincia de Betania (Comunidad de Casa de Escuelas Pías de Getafe, PP. Escolapios)¹⁴ je ustanova Katoliške cerkve in zanjo velja Sporazum iz leta 1979. Je lastnica zemljišča v občini Getafe, v bližini Madrida, na katerem je šola „La Inmaculada“.

15. Congregación je 4. marca 2011 pri občini Getafe zaprosila za gradbeno dovoljenje za obnovo in širitev prazne stavbe na tistem zemljišču. Šola je navedeno stavbo uporabljala kot dvorano za slovesnosti. Navedeno dvorano za slovesnosti so nameravali opremiti s 450 sedeži, zato da bi se lahko uporabljala za sestanke, tečaje, konference itd.

16. Gradbeno dovoljenje je bilo izdano 28. aprila 2011, za kar je Congregación morala plačati davek na gradnje, instalacije in gradbena dela v višini 23.730,41 EUR.

17. Congregación je nato s sklicevanjem na člen IV(1)(B) Sporazuma iz leta 1979 vložila zahtevo za vračilo plačanega davka.

5 — Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras (ICIO).

6 — Ley reguladora de las Haciendas Locales.

7 — Real Decreto Legislativo.

8 — BOE št. 59 z dne 9. marca 2004, str. 10284.

9 — BOE št. 144 z dne 16. junija 2001, str. 21427 (v nadaljevanju: odredba iz leta 2001).

10 — EHA/2814/2009, BOE št. 254 z dne 21. oktobra 2009, str. 88046 (v nadaljevanju: odredba iz leta 2009).

11 — Impuesto sobre Bienes Inmuebles (IBI).

12 — Po podatkih španske vlade je bilo to pojasnilo dano „v soglasju s špansko škofovsko konferenco“, namen navedenega pojasnila pa je bil odpraviti pomisleke Evropske komisije, ki jih je izrazila v zvezi s prepovedjo državnih pomoči (opravilna številka SA.22829, Španija – Oprostitvev davka v korist katoliških ustanov (E 2/2007)).

13 — ECLI:ES:AN:2013:5382 (zadnje sodbo je s sodbo potrdilo špansko Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) z dne 19. novembra 2014, ECLI:ES:TS:2014:4901).

14 — V nadaljevanju: Congregación.

18. Občinski davčni organ¹⁵ je navedeno zahtevo zavrnil z odločbo z dne 6. novembra 2013. V utemeljitev je navedel, da oprostitev v tem primeru ne velja, ker gre za dejavnost, ki ni povezana z verskimi cilji Katoliške cerkve. Congregación je vložila pritožbo, vodja občinskega davčnega organa pa je zavrnitveno odločbo potrdil z odločbo z dne 27. februarja 2014. Congregación je zoper to odločbo 21. maja 2014 vložila tožbo pri predložitvenem sodišču, Juzgado de lo Contencioso-administrativo n° 4 (upravno sodišče št. 4), v Madridu.

IV – Predlog za sprejetje predhodne odločbe in postopek pred Sodiščem

19. Juzgado de lo Contencioso-administrativo n° 4 (upravno sodišče št. 4) v Madridu je s sklepom z dne 26. januarja 2016 Sodišču v skladu s členom 267 PDEU v predhodno odločanje predložilo to vprašanje za predhodno odločanje:

Ali je oprostitev plačila davka na gradnje, instalacije in gradbena dela, ki se prizna Katoliški cerkvi v zvezi z deli, izvedenimi na nepremičninah, ki so namenjene gospodarski dejavnosti in katerih cilj ni strogo verski, v nasprotju s členom 107(1) [PDEU]?

20. V postopku pred Sodiščem sta Kraljevina Španija in Komisija podali pisna stališča. Obravnave 10. januarja 2017 so se poleg zgoraj navedenih strank udeležili še zastopniki Congregación in Ayuntamiento de Getafe kot strank postopka v glavni stvari.

V – Presoja

A – Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

21. V skladu s členom 94 Poslovnika Sodišča¹⁶ mora predlog za sprejetje predhodne odločbe poleg vprašanj za predhodno odločanje vsebovati še potrebne podatke glede dejanskega in pravnega okvira spora o glavni stvari. Predložitveno sodišče mora dalje pojasniti, kakšna povezava obstaja med določbami prava Unije, ki jih je treba razlagati, in sporom o glavni stvari, ter navesti razloge, iz katerih dvomi o razlagi ali veljavnosti navedenih določb. V skladu s sodno prakso imajo podatki o dejanskem in pravnem okviru poseben pomen v postopkih s področja konkurence.¹⁷

22. Glede na to sta španska vlada in Komisija v obravnavanem primeru izrazili dvome glede dopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe. Vendar se mi nobeno od teh stališč ne zdi neovrgljivo.

23. Prvič, očitek španske vlade, da se v predlogu za sprejetje predhodne odločbe zastavlja popolnoma hipotetično vprašanje in da se skuša doseči strokovna razlaga prava Unije, ki nima nič skupnega z dejanskim stanjem spora o glavni stvari, ni prav prepričljiv.

15 — Órgano de Gestión Tributaria.

16 — Nujno upoštevanje člena 94 Poslovnika Sodišča je poudarjeno, na primer, v sklepu z dne 12. maja 2016, Security Service in drugi (od C-692/15 do C-694/15, EU:C:2016:344, točka 18). Že prej so bili v ustaljeni sodni praksi formulirani vsebinsko enaki pogoji za dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe; glej med drugim sodbi z dne 24. aprila 2012, Kamberaj (C-571/10, EU:C:2012:233, točka 42), in z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi (C-76/15, EU:C:2016:975, točki 56 in 57).

17 — V tem smislu sklep z dne 8. oktobra 2002, Viacom (C-190/02, EU:C:2002:569, točki 21 in 22), in sodbe z dne 31. januarja 2008, Centro Europa 7 (C-380/05, EU:C:2008:59, točka 58), z dne 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa (C-284/12, EU:C:2013:755, točka 20), in z dne 13. februarja 2014, Airport Shuttle Express in drugi (C-162/12 in C-163/12, EU:C:2014:74, točka 38).

24. V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč za vprašanja za predhodno odločanje, ki se nanašajo na pravo Unije, na eni strani velja domneva upoštevnosti,¹⁸ predložitvenemu sodišču pa se pri tem prizna polje proste presoje.¹⁹ Na drugi strani v obravnavanem primeru še zdaleč ni očitno, da naprošena razlaga člena 107 PDEU ne bi imela nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari. Pravilno razumevanje člena 107(1) PDEU je, nasprotno, zelo pomembno za usodo tožbenega zahtevka Congregación, saj ji je zeleno davčno oprostitev mogoče odobriti, samo če ni v nasprotju z določbami prava Unije o državnih pomočeh. Tozadevni dvomi predložitvenega sodišča dovolj jasno izhajajo iz predložitvene odločbe.

25. Drugič, kar zadeva predstavitev pravnega okvira spora o glavni stvari, v nasprotju s stališčem španske vlade, predlog za sprejetje predhodne odločbe nima nobenih očitnih vrzeli. Predložitveni sklep razumljivo predstavi pomembne predpise španskega davčnega prava in upoštevne mednarodnopravne določbe Sporazuma iz leta 1979. Sicer pa španska vlada ni opredelila nobenega pravnega predpisa, ki bi ga predložitveno sodišče prezrlo ali pozabilo navesti.

26. Tretjič, tudi predstavitev dejanskega okvira spora o glavni stvari v predložitvenem sklepu zadostuje. Španski vladi in Komisiji je sicer treba priznati, da bi predložitveno sodišče lahko še natančneje opisalo dejavnost Congregación na področju izobraževanja na splošno, še posebej pa uporabo stavbe, ki je predmet spora. Kljub temu predložitveni sklep vsebuje vse potrebne podatke za razumevanje vprašanja za predhodno odločanje in njegovega dometa. Ne nazadnje kažeta na to tudi stališči, ki sta ju španska vlada in Komisija sami predložili Sodišču,²⁰ na kar je Ayuntamiento de Getafe pravilno opozorila na obravnavi.

27. Glede na to je predlog za sprejetje predhodne odločbe torej dopusten.

B – Vsebinska presoja vprašanja za predhodno odločanje

28. Predložitveno sodišče želi z zastavljenim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba sporno davčno oprostitev, če se uporabi za šolsko stavbo, obravnavati kot prepovedano državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU.

1. Možnost uporabe določb prava Unije o državnih pomočeh

29. Najprej je treba obravnavati, ali je sploh mogoče uporabiti prepoved državnih pomoči iz člena 107(1) PDEU v primeru, kakršen je obravnavani, če se upošteva, da člen 17 PDEU Unijo zavezuje, da spoštuje status cerkva²¹ v državah članicah in ne posega vanj.²²

30. Z navedenim členom 17 PDEU je Lizbonska pogodba prevzela določbo, ki jo je vseboval že člen I-52 Pogodbe o ustavi za Evropo²³ in ki izvira iz Izjave o statusu cerkva in svetovnonazorskih organizacij, ki je bila sprejeta leta 1997.²⁴

18 — Sodbe z dne 7. septembra 1999, Beck in Bergdorf (C-355/97, EU:C:1999:391, točka 22), z dne 16. junija 2015, Gauweiler in drugi (C-62/14, EU:C:2015:400, točka 25), z dne 6. septembra 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, točka 20), in z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi (C-76/15, EU:C:2016:975, točka 57).

19 — Sodbi z dne 24. junija 2008, Commune de Mesquer (C-188/07, EU:C:2008:359, točka 31), in z dne 28. februarja 2012, Inter-Environnement Wallonie in Terre wallonne (C-41/11, EU:C:2012:103, točka 36).

20 — Glej v tem smislu, med drugim, sodbo z dne 18. oktobra 2011, Boxus in drugi (od C-128/09 do C-131/09, C-134/09 in C-135/09, EU:C:2011:667, točka 27).

21 — Zaradi poenostavitve v obravnavanem primeru ne bom posebej omenjala „verskih združenj ali skupnosti“, ki so prav tako navedena v členu 17 PDEU.

22 — Če se je Congregación na obravnavi pred Sodiščem sklicevala na svobodo vere (člen 10 Listine o temeljnih pravicah), moje navedbe v zvezi s členom 17 PDEU temu primerno veljajo.

23 — Podpisana v Rimu 29. oktobra 2004 (UL 2004, C 310, str. 1).

24 — Izjava št. 11 k Sklepni listini medvladne konference, ki je sprejela Amsterdamsko pogodbo, podpisano 2. oktobra 1997 (UL 1997, C 340, str. 133).

31. Nazadnje člen 17 PDEU konkretizira in dopolnjuje splošno zapoved iz člena 4(2) PEU, da je treba spoštovati nacionalno identiteto držav članic, ki je neločljivo povezana z njihovimi temeljnimi političnimi in ustavnimi strukturami.

32. Nedvomno se s členom 17 PDEU posebna družbena vloga cerkva v državah članicah uvršča na pomembno mesto. Te določbe pa se ne sme razumeti v smislu izključitve iz področja uporabe, v skladu s katero bi bila dejavnost cerkva na splošno izvzeta iz področja uporabe prava Unije. Zlasti mora pravo Unije veljati takrat, ko cerkve opravljajo gospodarsko dejavnost,²⁵ podobno kot je Sodišče v svoji sodni praksi odločilo tudi v zvezi s športnimi društvi oziroma športnimi zvezami²⁶ in izobraževalnimi ustanovami²⁷.

33. Poseben pomen člena 17 PDEU v primeru, kot je obravnavani, torej ni na primer v tem, da bi bila dejavnost cerkva na splošno izključena iz področja uporabe prava Unije, temveč bolj v tem, da je treba *pri razlagi in uporabi prava Unije* spoštovati status cerkva in ne posegati vanj.

2. Pojem državne pomoči v skladu s členom 107(1) PDEU

34. Prepoved državnih pomoči v skladu s členom 107(1) PDEU naj bi preprečila, da bi ugodnosti, ki jih dodelijo državni organi in ki na različne načine izkrivljajo ali bi lahko izkrivljale konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, vplivale na trgovino med državami članicami.²⁸

35. V svoji predložitveni odločbi izhaja nacionalno sodišče izključno iz premise, da se obravnavana šolska stavba uporablja v gospodarske namene – in ne izključno v verske namene. Da bi se predložitvenemu sodišču dalo koristen odgovor, na podlagi katerega lahko najbolje razreši spor o glavni stvari,²⁹ bom v okviru svojega izvajanja v zvezi s členom 107(1) PDEU najprej spomnila na pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da se sploh lahko govori o gospodarski dejavnosti z vidika prava Unije (glej v zvezi s tem razdelek (a)), preden bom obravnavala posamezne elemente prepovedi državnih pomoči (glej v zvezi s tem razdelek (b)).

a) Pojem podjetja kot temeljni pogoj za uporabo evropskega konkurenčnega prava

36. Najprej je treba poudariti, da se konkurenčno pravo Unije nanaša samo na dejavnost podjetij.³⁰

37. Pojem podjetja je treba razumeti funkcionalno in označuje vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegov pravni status in način financiranja.³¹ Ustanova, ki ne opravlja nobene gospodarske dejavnosti, ni podjetje v smislu konkurenčnega prava.³²

25 — Sodbi z dne 5. oktobra 1988, Steymann (196/87, EU:C:1988:475, točki 9 in 14), in z dne 14. marca 2000, Église de scientologie (C-54/99, EU:C:2000:124).

26 — Sodbe z dne 12. decembra 1974, Walrave in Koch (36/74, EU:C:1974:140), z dne 15. decembra 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463), z dne 18. julija 2006, Meca-Medina in Majcen/Komisija (C-519/04 P, EU:C:2006:492), z dne 1. julija 2008, MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376), in z dne 16. marca 2010, Olympique Lyonnais (C-325/08, EU:C:2010:143).

27 — Sodbi z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz (C-76/05, EU:C:2007:492) in Komisija/Nemčija (C-318/05, EU:C:2007:495).

28 — Sodbe z dne 2. julija 1974, Italija/Komisija (173/73, EU:C:1974:71, točka 26), z dne 11. julija 1996, SFEI in drugi (C-39/94, EU:C:1996:285, točka 58), in z dne 15. junija 2006, Air Liquide Industries Belgium (C-393/04 in C-41/05, EU:C:2006:403, točka 27).

29 — Glej v zvezi s tem, med drugim, sodbe z dne 12. decembra 1990, SARPP (C-241/89, EU:C:1990:459, točka 8), z dne 2. decembra 2009, Aventis Pasteur (C-358/08, EU:C:2009:744, točka 50), z dne 17. julija 2014, Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, točki 56 in 64), in z dne 13. julija 2016, Pöpperl (C-187/15, EU:C:2016:550, točka 35).

30 — Sodbe z dne 16. novembra 1977, GB-Inno-BM (13/77, EU:C:1977:185, točka 31), z dne 11. decembra 2007, ETI in drugi (C-280/06, EU:C:2007:775, točka 38), z dne 1. julija 2008, MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376, točka 20), in z dne 5. marca 2015, Komisija in drugi/Versalis in drugi (C-93/13 P in C-123/13 P, EU:C:2015:150, točka 88).

31 — Sodbe z dne 23. aprila 1991, Höfner in Elser (C-41/90, EU:C:1991:161, točka 21), z dne 16. marca 2004, AOK Bundesverband in drugi (C-264/01, C-306/01, C-354/01 in C-355/01, EU:C:2004:150, točka 46), in z dne 17. septembra 2015, Total/Komisija (C-597/13 P, EU:C:2015:613, točka 33); podobno že sodba z dne 12. julija 1984, Hydrotherm Gerätebau (170/83, EU:C:1984:271, točka 11).

32 — Sodba z dne 19. februarja 2002, Wouters in drugi (C-309/99, EU:C:2002:98, točka 112).

38. Okoliščina, da je osrednja dejavnost cerkva običajno opravljanje verskih, pastoralnih in socialnih nalog, ne izključuje, da se posamezne dejavnosti cerkva prav tako prištevajo k gospodarskim dejavnostim. Pri vsaki dejavnosti, ki jo opravlja neka ustanova, je treba ločevati med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo.³³

39. Gospodarska dejavnost je vsaka dejavnost, ki pomeni ponujanje blaga ali storitev na določenem trgu.³⁴ To, da ni pridobitnega namena ali namena ustvarjanja dobička, še ne ovrže domneve gospodarske dejavnosti, če se ponujajo blago in storitve.³⁵

40. Congregación zahteva davčno oprostitev, ki je sporna v postopku v glavni stvari, v zvezi z gradbenimi deli na šolski stavbi. Navedena oprostitev je torej povezana z dejavnostjo izobraževanja Congregación kot ustanoviteljice šole „La Inmaculada“.

41. Ali je treba tako dejavnost izobraževanja posebej uvrstiti med gospodarske dejavnosti, je odvisno od celovite presoje konkretnih okoliščin posameznega primera, ki pa jo je dolžno izvesti nacionalno sodišče. Pri tem je treba upoštevati tako financiranje izobraževanja kot tudi naloge in cilje ustanovitelja šole, ki se uresničujejo z izobraževanjem.³⁶

42. Če cerkveni ustanovitelj svoje izobraževalne ustanove v celoti ali pretežno komercialno upravlja in izobraževanje, ki tam poteka, izvaja v glavnem v zameno za finančne prispevke in druge dajatve v naravi³⁷ učencev ali njihovih staršev, potem opravlja storitve v smislu člena 56 PDEU³⁸ in je zato gospodarsko dejaven.

43. Drugače pa je, če cerkveni ustanovitelj svojih izobraževalnih ustanov *ne* upravlja komercialno, temveč kot del svojega splošnega poslanstva na socialnem, kulturnem in izobraževalnem področju, in izobraževanja, ki tam poteka, ne financira s prispevki učencev ali njihovih staršev oziroma jih financira le v zelo majhnem obsegu. V takem primeru ne ponuja nobenih storitev v smislu člena 56 PDEU³⁹ in torej ne opravlja niti gospodarske dejavnosti.

33 — Sodba z dne 1. julija 2008, MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376, točka 25, zadnji stavek). V istem smislu sodbe z dne 16. junija 1987, Komisija/Italija (118/85, EU:C:1987:283, točka 7), z dne 18. marca 1997, Diego Cali & Figli (C-343/95, EU:C:1997:160, točki 16 in 18), in z dne 24. oktobra 2002, Aéroports de Paris/Komisija (C-82/01 P, EU:C:2002:617, točka 75); glej tudi moje sklepe predloge v zadevah Viacom Outdoor (C-134/03, EU:C:2004:676, točka 72) in MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:142, točka 49).

34 — Sodbe z dne 18. junija 1998, Komisija/Italija (C-35/96, EU:C:1998:303, točka 36), z dne 12. septembra 2000, Pavlov in drugi (od C-180/98 do C-184/98, EU:C:2000:428, točka 75), z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi (C-222/04, EU:C:2006:8, točka 108), z dne 1. julija 2008, MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376, točka 22), in z dne 23. februarja 2016, Komisija/Madžarska (C-179/14, EU:C:2016:108, točka 149).

35 — V istem smislu sodbi z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi (C-222/04, EU:C:2006:8, točke od 122 do 124), in z dne 1. julija 2008, MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376, točka 27); podobno sodba z dne 18. decembra 2007, Jundt (C-281/06, EU:C:2007:816, točka 33).

36 — Okoliščina, da je ustanavljanje izobraževalnih zavodov svobodno (člen 14(3) Listine o temeljnih pravicah) in da svoboda vere vključuje pouk (člen 10(1), drugi stavek, Listine), ne pove ničesar o tem, ali je treba storitve izobraževanja v določeni izobraževalni ustanovi uvrstiti med gospodarske dejavnosti ali ne.

37 — Pri tem so mišljene zlasti donacije v naravi, ki jih dajo učenci in njihovi starši, vključno z zasebnim financiranjem določenih gradenj ali gradbenih del.

38 — V tem smislu – v zvezi z zasebnimi izobraževalnimi ustanovami – sodbe z dne 7. decembra 1993, Wirth (C-109/92, EU:C:1993:916, točka 17), z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz (C-76/05, EU:C:2007:492, točka 40), in z dne 11. septembra 2007, Komisija/Nemčija (C-318/05, EU:C:2007:495, točka 69).

39 — V tem smislu – v zvezi z državnimi izobraževalnimi ustanovami – sodbe z dne 27. septembra 1988, Humbel in Edel (263/86, EU:C:1988:451, točki 17 in 18), z dne 7. decembra 1993, Wirth (C-109/92, EU:C:1993:916, točki 15 in 16), z dne 11. septembra 2007, Schwarz in Gootjes-Schwarz (C-76/05, EU:C:2007:492, točka 39), in z dne 11. septembra 2007, Komisija/Nemčija (C-318/05, EU:C:2007:495, točka 68). Kot poudarja Sodišče EFTA, je mogoče to sodno prakso glede prostega pretoka storitev prenesti na konkurenčno pravo in zlasti na področje državnih pomoči (sodba z dne 21. februarja 2008, Private Barnehagers/Nadzorni organ EFTA, E-5/07, *Report of the EFTA Court* 2008, 61, točke od 80 do 83). Tako meni tudi Komisija v točkah od 28 do 30 Obvestila o pojmu državne pomoči (UL 2016, C 262, str. 1).

44. V nasprotju z mnenjem predložitvenega sodišča to, da se cerkvene storitve izobraževanja uvrstijo na negospodarsko področje, ni pogojeno s tem, da se s z izobraževanjem – in nazadnje tudi s stavbami, v katerih to izobraževanje poteka – uresničuje „strogo verski namen“.⁴⁰ Nasprotno, za domnevo negospodarske narave takih storitev izobraževanja zadostuje, da se z njimi uresničuje pristen socialni, kulturni in izobraževalni namen.

45. V prid taki razlagi je ne nazadnje tudi dolžnost spoštovanja posebnega statusa cerkva, določena v členu 17(1) PDEU. Ta status namreč pomeni, da cerkve v družbi ne opravljajo samo strogo verskih nalog, temveč poleg tega pomembno prispevajo k uresničevanju socialnih, kulturnih in izobraževalnih ciljev. Če bi se dejavnost cerkva na socialnem, kulturnem ali izobraževalnem področju pavšalno pripisala običajni gospodarski dejavnosti, bi se napačno presojal posebni značaj te dejavnosti in nazadnje torej tudi posebni status cerkva.

46. Kot se je izkazalo na obravnavi, se prostori šole „La Inmaculada“ pretežno uporabljajo za izobraževanje, ki je enakovredno obveznemu izobraževanju na državnih šolah (tako imenovana *educación obligatoria*, ki jo sestavljata *educación primaria* in *educación secundaria obligatoria*). Te storitve izobraževanja se izvajajo v skladu s Sporazumom med Congregación in pristojno špansko regijo – Comunidad de Madrid (avtonomna skupnost Madrid) – velik delež pa se financira iz javnih sredstev, medtem ko imajo plačila in dajatve v naravi učencev ali njihovih staršev samo stransko vlogo.⁴¹ Zato je mogoče izhajati iz tega, da je obvezno izobraževanje, ki se izvaja na šoli „La Inmaculada“, v celoti vključeno v javni izobraževalni sistem Španije.

47. Te okoliščine skupaj podpirajo domnevo, da se z uporabo sporne šolske stavbe – dvorane za slovesnosti – uresničujejo posebno poslanstvo na socialnem, kulturnem in izobraževalnem področju in dejavnost Congregación s tega vidika torej ni gospodarska, saj lahko tudi zaradi možnosti izbire učencev in staršev med različnimi šolami v javni ali zasebni lasti med izobraževalnimi ustanovami obstaja določena „konkurenca“.

48. Vendar je na obravnavi prišlo na dan, da se v šoli „La Inmaculada“ poleg obveznega izobraževanja ponujajo tudi ostale izobraževalne storitve, ki se v španskem sistemu štejejo za neobvezne, in sicer, prvič, predšolska vzgoja (*educación infantil*), in drugič, sekundarno izobraževanje (*educación postobligatoria*), ki pripelje bodisi do mature (*bachillerato*) bodisi do poklicnega zaključnega izpita (*formación profesional*). Kot je zastopnik Congregación pred Sodiščem priznal, se ta neobvezna ponudba izobraževanja financira s šolnino, ki jo plačujejo starši učencev.

49. Ta zadnji položaj kaže na to, da ima en del izobraževalnih storitev, ki jih Congregación opravlja v šoli „La Inmaculada“, vsekakor naravo klasične storitve v smislu člena 56 PDEU oziroma je taki storitvi zelo podoben.⁴²

50. V teh okoliščinah je treba izhajati iz tega, da so storitve izobraževanja, ki jih opravlja Congregación za svojo šolo „La Inmaculada“, deloma gospodarske in deloma negospodarske narave in da se temu primerno tudi sporna dvorana za slovesnosti ne uporablja izključno za socialni, kulturni in izobraževalni namen, temveč vsaj deloma za podjetniško dejavnost Congregación.

51. V postopku pred Sodiščem pa se nazadnje ni razjasnilo, kolikšen je obseg neobveznega izobraževanja v razmerju do obveznega izobraževanja v šoli „La Inmaculada“, tako da na podlagi informacij, ki so nam bile predložene, nikakor ni mogoče oceniti, kakšno je razmerje med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo Congregación.

40 — Tako formulacija nam predstavljenega vprašanja predložitvenega sodišča.

41 — Ne glede na prostovoljne prispevke plačajo starši učencev v zvezi s tem samo za neobvezne ponudbe šole, kot je prevoz učencev in kosilo.

42 — Naj zgolj pripomnim, da bi šlo za podjetniško dejavnost, tudi če bi se dvorana za slovesnosti v šoli dajala v omembe vrednem obsegu v najem tretjim osebam za *nešolske* prireditve, ki nimajo socialnega ali kulturnega vpliva.

52. V vsakem primeru je naloga predložitvenega sodišča, da v ta namen v okviru nacionalne postopkovne avtonomije pride do potrebnih ugotovitev glede dejavnosti Congregación, na podlagi katerih lahko potem sklepa o uporabi sporne dvorane za slovesnosti. Pri tem se zagotovo ne bo mogoče opreti zgolj na to, kateri delež vseh prostorov šole „La Inmaculada“ – ki se nanaša na celotno uporabno površino kompleksa zgradb – je namenjen eni ali drugi vrsti izobraževanja.⁴³ Menim, da imajo precej pomembnejšo težo drugi kazalniki, kot so zlasti število šolskih razredov in ur pouka ter število učencev⁴⁴ in učiteljev, ki pripadajo eni ali drugi vrsti izobraževanja; dalje je treba upoštevati povprečni letni proračun, ki ga šola porabi za eno in drugo vrsto izobraževanja.

53. Če podjetniška dejavnost Congregación ne bi imela omembe vrednega obsega v primerjavi z njenimi storitvami izobraževanja, ki imajo socialen, kulturnen in izobraževalen pomen, temveč bi bila popolnoma podrejena, bi bilo utemeljeno šteti, da je dejavnost Congregación v celoti negospodarska. To možnost je pred Sodiščem dopustila tudi Komisija.

54. Taka razlaga je upravičena predvsem zaradi poenostavitve in pripelje do kar se da nebirokratske uporabe določb prava Unije o državnih pomočeh. Zaradi spoštovanja načela pravne varnosti pa je vsekakor nujno določiti prag, ki ga bodo podjetja in nacionalni organi lahko uporabljali kot zlato pravilo za opredelitev gospodarske dejavnosti kot popolnoma podrejene.

55. Zdi se, da Komisija izhaja iz tega, da je gospodarska dejavnost, katere delež je 20 % od celotne ponudbe izobraževanja ustanove, kot je Congregación, popolnoma stranska dejavnost, ki je v celoti podrejenega pomena. Pri tem se Komisija sklicuje na svojo Uredbo o splošnih skupinskih izjemah⁴⁵ ter na Okvir Unije za pomoči za raziskave, ki ga je izdala.⁴⁶

56. Gotovo je treba Uredbo o splošnih skupinskih izjemah, ki je zavezujoč pravni akt v smislu člena 288(2) PDEU, upoštevati pri presoji obravnavanega dejanskega stanja. Ob natančnejšem pregledu pa v izvedbenih določbah te uredbe ni nobenega napotka na kakršen koli 20-odstotni prag. Samo v preambuli navedene uredbe je kot primer omenjen ta odstotek v zelo posebnem okviru, namreč v zvezi z raziskovalnimi infrastrukturami.⁴⁷ V bistvu enako formulacijo je mogoče najti, in sicer ponovno v zvezi z raziskovalnimi organizacijami ali raziskovalnimi infrastrukturami, v Okviru Unije za pomoči za raziskave, ki je pravno nezavezujoče sporočilo Komisije, v katerem obvešča o svoji upravni praksi in državam članicam predlaga določene ukrepe.⁴⁸

57. V teh okoliščinah menim, da ni nujno posplošiti razmeroma visokega 20-odstotnega praga, ki ga je Komisija določila posebej za raziskovalne infrastrukture, in ga na splošno uporabiti pri ugotavljanju, ali je dejavnost gospodarska ali negospodarska.

43 — Iz spisa v zvezi s tem izhaja, da 5,46 % uporabne površine zgradbe, v kateri je šola „La Inmaculada“, uporablja nepridobitna ustanova za storitve izobraževanja, ki jih država ne sofinancira. Dolžnost nacionalnega sodišča pa je, da presodi, ali so te posebne dejavnosti del zgoraj navedenega neobveznega izobraževanja, ali pa gre za posebno, dodatno komercialno ponudbo izobraževanja.

44 — Komisija je na obravnavi navedla, da je delež učencev, ki so izkoristili ponudbo neobveznega izobraževanja v šoli „La Inmaculada“, okrog 23-odstoten. Navaja, da ta številka izhaja iz podatkov, ki jih je šola objavila na svoji spletni strani. Zdi se, da se je pri tem opirala na število učencev, vpisanih na smereh *bachillerato* in *formación profesional* v šolskem letu 2008/2009 (glej www.escolapiosdegetafe.es/historia, nazadnje obiskana 12. januarja 2017). Naloga Sodišča ni, da preveri, ali so podatki pravilni in popolni.

45 — Uredba Komisije (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgovom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (UL 2014, L 187, str. 1).

46 — Sporočilo Komisije – Okvir za državno pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije (UL 2014, C 198, str. 1).

47 — Uvodna izjava 49 Uredbe št. 651/2014.

48 — Točka 20 Okvira Unije.

58. Nasprotno, opirajoč se na splošno veljavne pragove v konkurenčnem pravu⁴⁹ in na ostalih področjih, ki so pomembna za notranji trg,⁵⁰ bi bilo treba izhajati iz tega, da se gospodarska dejavnost v primerjavi z negospodarsko dejavnostjo običajno lahko šteje za popolnoma podrejeno, samo če obsega manj kot 10 % obravnavane dejavnosti zadevne ustanove v takrat upoštevnem sektorju (tu: 10 % dejavnosti Congregación na področju šolskega izobraževanja).

59. Če pa znaša gospodarska dejavnost ustanove, kot je Congregación, 10 % ali več, bi bilo treba izhajati iz tega, da ta ustanova opravlja deloma gospodarsko deloma negospodarsko dejavnost. Temu primerno bi bilo treba ugodnejšo obravnavo, ki jo priznava država (v tem primeru: davčno oprostitev), šteti sorazmerno (*pro rata*) za morebitno ugodnost, ki bi jo bilo treba presojeti glede na prepoved državnih pomoči v skladu s členom 107(1) PDEU.

60. Glede na vse to je mogoče ugotoviti, da Katoliška cerkev ne opravlja gospodarske dejavnosti, zato davčna oprostitev, kakršna je tu sporna, nikakor ne spada na področje uporabe člena 107(1) PDEU, če se nanaša na šolsko stavbo, ki jo cerkev uporablja za opravljanje storitev izobraževanja v okviru svojega poslanstva na socialnem, kulturnem in izobraževalnem področju. Nasprotno pa gre za gospodarsko dejavnost, če se navedena stavba uporablja v prave komercialne namene.

b) Pogoji za uporabo člena 107(1) PDEU

61. Samo če Congregación opravlja gospodarsko dejavnost v skladu z zgoraj navedenim⁵¹ in jo je treba šteti za podjetje, je treba davčno oprostitev, ki jo zahteva, presojeti glede na člen 107(1) PDEU.

62. V skladu s členom 107(1) PDEU je, „[r]azen če Pogodbi ne določata drugače, [...] vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdržljiva z notranjim trgov, kolikor prizadene trgovino med državami članicami“.

63. Da bi bila pomoč opredeljena kot „državna pomoč“ v smislu člena 107(1) PDEU, morajo biti izpolnjeni vsi pogoji iz navedene določbe.⁵²

64. Prvič, intervencija mora biti državna ali iz državnih sredstev. Drugič, intervencija mora biti taka, da lahko vpliva na trgovino med državami članicami. Tretjič, z njo mora biti prejemniku podeljena selektivna prednost. Četrto, biti mora taka, da izkrivlja konkurenco ali bi jo lahko izkrivljala.⁵³

49 — Pri presoji vprašanja, ali imajo ravnanja podjetij, določena v okviru členov 101 in 102 PDEU, lahko občuten vpliv na trgovino med državami članicami, se je v sodni praksi in v praksi Komisije poleg drugih meril uporabljal prag 5-odstotnega tržnega deleža; glej v zvezi s tem Sporočilo Komisije „Smernice o konceptu vpliva na trgovino, ki ga vsebujeta člena 81 ES in 82 ES“, točke 46, 52 in 53 (UL 2004, C 101, str. 81).

50 — Na primer, na področju davka na dodano vrednost je Komisija Nemčijo pooblastila, da izključi odbitek vstopnega davka za tisto blago in storitve, ki se v 90 % uporabljajo v zasebne namene davčnega zavezanca ali njegovih zaposlenih ali na splošno v neposlovne namene (člen 1 Odločbe Sveta 2000/186/ES z dne 28. februarja 2000; UL 2000, L 59, str. 12). O popolnoma podrejeni gospodarski dejavnosti je tu torej mogoče govoriti, samo če znaša manj kot 10 %.

51 — Glej točke od 36 do 60 teh sklepnih predlogov.

52 — Sodbe z dne 24. julija 2003, *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, točka 74), z dne 8. maja 2013, *Libert in drugi* (C-197/11 in C-203/11, EU:C:2013:288, točka 74), z dne 21. decembra 2016, *Komisija/Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 40), in z dne 21. decembra 2016, *Komisija/World Duty Free Group in drugi* (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 53).

53 — Sodbe z dne 24. julija 2003, *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, točka 75), z dne 8. maja 2013, *Libert in drugi* (C-197/11 in C-203/11, EU:C:2013:288, točka 74), z dne 21. decembra 2016, *Komisija/Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 40), in z dne 21. decembra 2016, *Komisija/World Duty Free Group in drugi* (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 53).

65. V skladu z ustaljeno sodno prakso pri preizkusu teh pogojev ni toliko bistven subjektivni cilj nacionalnih organov, kot so bistveni učinki sprejete intervencije.⁵⁴

i) Intervencija mora biti državna ali iz državnih sredstev

66. Prvič, kar zadeva merilo „pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev“, je priznано, da člen 107(1) PDEU ne zajema le pozitivnih ugodnosti, kot so subvencije, ampak tudi ukrepe, ki na različne načine zmanjšujejo obremenitve, ki jih mora podjetje običajno nositi in ki torej sicer niso subvencije v strogem pomenu besede, vendar so enake narave in imajo enake učinke.⁵⁵

67. Tudi davčna ugodnost, ki sicer ne zajema prenosa državnih sredstev, vendar upravičence postavlja v ugodnejši finančni položaj kot druge davčne zavezance, spada v člen 107(1) PDEU.⁵⁶ To logično velja, tudi če zadevno ugodnost dodeli administrativna enota – v tem primeru občina – oziroma če ugodnost zmanjšuje njene prihodke; člen 107(1) PDEU se nanaša na vse ukrepe, ki se financirajo iz javnih sredstev in se pripisejo državi.⁵⁷

68. To, da sporna davčna oprostitve v obravnavanem primeru izvira iz Sporazuma iz leta 1979 in ima torej mednarodnopravni izvor, ne pomeni, da nima narave državne intervencije ali intervencije, financirane iz državnih sredstev. Prvič, španska država je odločilno sodelovala pri sklenitvi Sporazuma iz leta 1979 in ga tudi ratificirala; z vidika prava Unije ga je torej treba obravnavati kot nacionalno pravo. Drugič, v zvezi z davkom na gradnje, instalacije in gradbena dela pripelje Sporazum do tega, da se v Španiji javni sektor odpove prihodkom. Tretjič, španska država odločilno sodeluje tudi pri razlagi in konkretizaciji Sporazuma, kar ne nazadnje dokazujejo različne odredbe ministrstva za finance.⁵⁸ Četrtyč, španska država ima zaradi mehanizma za reševanje sporov iz člena VI Sporazuma tudi odločilno vlogo pri razlagi in nadaljnjem razvoju navedenega sporazuma.

ii) Selektivna prednost

69. Člen 107(1) PDEU prepoveduje pomoči, ki „dajejo prednost posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“, torej selektivne pomoči.⁵⁹ V skladu s sodno prakso je za to selektivnost prednosti značilno, da daje prednost posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga v primerjavi z drugimi podjetji in proizvodnjo blaga, ki so glede na cilj, ki mu sledi zadevna ureditev, v primerljivem dejanskem in pravnem položaju.⁶⁰

54 — Sodbe z dne 3. marca 2005, Heiser (C-172/03, EU:C:2005:130, točka 46), z dne 9. junija 2011, Comitato „Venezia vuole vivere“ in drugi/Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P in C-76/09 P, EU:C:2011:368, točka 94), z dne 26. oktobra 2016, Orange/Komisija (C-211/15 P, EU:C:2016:798, točka 38), in z dne 21. decembra 2016, Komisija/Hansestadt Lübeck (C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 48).

55 — Sodbe z dne 23. februarja 1961, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg/Hohe Behörde (30/59, EU:C:1961:2, str. 43), z dne 15. marca 1994, Banco Exterior de España (C-387/92, EU:C:1994:100, točka 13), z dne 11. julija 1996, SFEI in drugi (C-39/94, EU:C:1996:285, točka 58), in z dne 14. januarja 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, točka 33).

56 — Sodbe z dne 15. marca 1994, Banco Exterior de España (C-387/92, EU:C:1994:100, točka 14), z dne 15. novembra 2011, Komisija in Španija/Government of Gibraltar in Združeno kraljestvo (C-106/09 P in C-107/09 P, EU:C:2011:732, točka 72), z dne 9. oktobra 2014, Ministerio de Defensa in Navantia (C-522/13, EU:C:2014:2262, točka 23), in z dne 21. decembra 2016, Komisija/World Duty Free Group in drugi (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 56); podobno sodba z dne 22. junija 2006, Belgija in Forum 187/Komisija (C-182/03 in C-217/03, EU:C:2006:416, zlasti točka 81).

57 — V tem smislu sodbi z dne 14. oktobra 1987, Nemčija/Komisija (248/84, EU:C:1987:437, točka 17), in z dne 6. septembra 2006, Portugalska/Komisija (C-88/03, EU:C:2006:511, točka 55).

58 — Glej zgoraj točko 13 teh sklepnih predlogov.

59 — Sodba z dne 14. januarja 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, točka 54).

60 — Sodbe z dne 3. marca 2005, Heiser (C-172/03, EU:C:2005:130, točka 40), z dne 14. januarja 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, točka 55), z dne 21. decembra 2016, Komisija/Hansestadt Lübeck (C-524/14 P, EU:C:2016:971, točki 41 in 54), in z dne 21. decembra 2016, Komisija/World Duty Free Group in drugi (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 54); v istem smislu že sodba z dne 8. novembra 2001, Adria-Wien Pipeline in Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke (C-143/99, EU:C:2001:598, točka 41).

70. V skladu z ustaljeno sodno prakso je za opredelitev davčne ugodnosti kot selektivna odločilno, da temeljni državni ukrep od splošnega sistema odstopa s tem, da uvaja neupravičeno razlikovanje med gospodarskimi subjekti, ki so z vidika cilja, ki mu sledi davčna ureditev te države članice, v primerljivem dejanskem in pravnem položaju.⁶¹

71. V skladu s „splošnim sistemom“, za katerega gre v obravnavanem primeru, se v Španiji vse gradnje, instalacije in gradbena dela obdavči v korist občin. To, da samo Katoliška cerkev ni zavezana plačati tega davka na podlagi Sporazuma iz leta 1979, je zanjo – če opravlja gospodarsko in torej podjetniško dejavnost – prednost, ki jo postavlja v boljši finančni položaj kot ostale gospodarske subjekte.⁶² Nikakor ne gre za prednost, ki bi temeljila na splošnem ukrepu, ki bi brez razlikovanja veljal za vse gospodarske subjekte in bi bil na voljo vsakomur, ki bi izpolnjeval pogoje zanj.⁶³

72. Res je, da Sodišče priznava, da davčna ugodnost ni selektivna, če je mogoče ugodnost utemeljiti z naravo ali splošnim ciljem sistema, v katerega spada, predvsem če davčna ureditev neposredno izhaja iz temeljnih ali vodilnih načel nacionalnega davčnega sistema.⁶⁴ Tovrstna utemeljitev pa v primeru, kakršen je obravnavani, iz vseh predloženih informacij ni razvidna. Razlogi za davčno oprostitev Katoliške cerkve namreč ne izhajajo niti iz sistematike zadevne davčne ureditve niti iz temeljnih ali vodilnih načel španskega davčnega sistema. Nasprotno, sporna davčna oprostitev temelji na Sporazumu iz leta 1979. Temelji torej na razlogih, ki ne izvirajo iz španskega davčnega prava in torej niso primerni za izključitev selektivnosti ugodnosti.

73. Kljub temu pa je mogoče, da ne bi šlo za selektivno prednost v smislu člena 107(1) PDEU, če bi bila sporna davčna oprostitev zgolj izravnava za morebitna bremena, ki bi jih Katoliška cerkev prevzela na področju storitev splošnega pomena. V tem primeru so odločilna merila, postavljena v sodni praksi, ki izhaja iz sodbe *Altmark Trans*.⁶⁵

74. Pri uporabi teh meril je treba zaradi ustavnega pooblastila iz člena 17(1) PDEU ustrezno upoštevati poseben status cerkva. To bi lahko sicer vsekakor pripeljalo do tega, da bi se storitve izobraževanja, ki jih ponuja verska šola, obravnavalo kot prispevek k storitvam splošnega pomena, zlasti ker so te storitve izobraževanja vključene v državni izobraževalni sistem.⁶⁶

61 — Sodbe z dne 8. novembra 2001, *Adria-Wien Pipeline in Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, točki 41 in 42), z dne 6. septembra 2006, *Portugalska/Komisija* (C-88/03, EU:C:2006:511, točki 54 in 56), z dne 15. novembra 2011, *Komisija in Španija/Government of Gibraltar in Združeno kraljestvo* (C-106/09 P in C-107/09 P, EU:C:2011:732, točke 73, 75 in 101), in z dne 21. decembra 2016, *Komisija/World Duty Free Group in drugi* (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točki 54 in 60).

62 — Glej v zvezi z merilom finančno boljšega položaja sodbe z dne 15. junija 2006, *Air Liquide Industries Belgium* (C-393/04 in C-41/05, EU:C:2006:403, točka 30), z dne 9. oktobra 2014, *Ministerio de Defensa in Navantia* (C-522/13, EU:C:2014:2262, točka 23), z dne 8. septembra 2015, *Taricco in drugi* (C-105/14, EU:C:2015:555, točka 61), in z dne 21. decembra 2016, *Komisija/World Duty Free Group in drugi* (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 56).

63 — Glej v zvezi s problematiko splošnega ukrepa, ki brez razlikovanja velja za vse gospodarske subjekte, sodbe z dne 18. julija 2013, P (C-6/12, EU:C:2013:525, točka 18), z dne 9. oktobra 2014, *Ministerio de Defensa in Navantia* (C-522/13, EU:C:2014:2262, točka 23), in z dne 21. decembra 2016, *Komisija/World Duty Free Group in drugi* (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točki 56 in 59); v istem smislu je sodba z dne 8. novembra 2001, *Adria-Wien Pipeline in Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, točka 35).

64 — Sodbe z dne 29. aprila 2004, *Nizozemska/Komisija* (C-159/01, EU:C:2004:246, točki 42 in 43), z dne 18. julija 2013, P (C-6/12, EU:C:2013:525, točka 22), z dne 21. decembra 2016, *Komisija/World Duty Free Group in drugi* (C-20/15 P in C-21/15 P, EU:C:2016:981, točka 58), in z dne 21. decembra 2016, *Komisija/Hansestadt Lübeck* (C-524/14 P, EU:C:2016:971, točka 41); podobno sodbi z dne 8. novembra 2001, *Adria-Wien Pipeline in Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, EU:C:2001:598, točka 42), in z dne 9. oktobra 2014, *Ministerio de Defensa in Navantia* (C-522/13, EU:C:2014:2262, točki 42 in 43).

65 — Sodba z dne 24. julija 2003, *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, točke od 83 do 94, zlasti točke od 88 do 93); odtlej ustaljena sodna praksa, glej nazadnje sodbo z dne 26. oktobra 2016, *Orange/Komisija* (C-211/15 P, EU:C:2016:798, točki 42 in 44).

66 — Prvo merilo sodne prakse *Altmark Trans* (sodba z dne 24. julija 2003, *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, točka 89).

75. Vendar oprostitev davka na gradnje, instalacije in gradbena dela, ki se Katoliški cerkvi *pavšalno* prizna, ni objektivna in predvsem pregledno izračunana izravnava za *točno določene* stroške, ki nastajajo cerkvi zaradi izpolnjevanja obveznosti javnih služb.⁶⁷ Nasprotno, do take izravnave bi lahko prišlo le s ciljno usmerjenimi ukrepi, zlasti s konkretnim financiranjem države, pri čemer bi bilo treba vsekakor preveriti, ali finančna sredstva, ki jih Congregación tako in tako že prejema od španske države, ne pomenijo zadostne izravnave.

76. V primeru, kakršen je obravnavani, sodna praksa, ki izhaja iz sodbe Altmark Trans, brez navedenih ukrepov nikakor ne more pripeljati do izključitve selektivne prednosti za Katoliško cerkev.

iii) Vpliv na trgovino med državami članicami in izkrivljanje konkurence

77. Tretji in četrti pogoj iz člena 107(1) PDEU, ki sta med seboj tesno povezana, se nanašata na učinke državnih pomoči na konkurenco oziroma na trgovino v Uniji. V skladu z ustaljeno sodno prakso ni treba dokazovati dejanskega vpliva pomoči na trgovino med državami članicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak je treba le preučiti, ali ta pomoč lahko vpliva na to trgovino in izkrivi konkurenco.⁶⁸

78. Ukrep lahko vpliva na trgovino med državami članicami že, če okrepi položaj enega podjetja v razmerju do drugih konkurenčnih podjetij v trgovini med državami članicami. Ni nujno, da je samo upravičeno podjetje udeleženo v trgovini Unije.⁶⁹

79. V zvezi s pogojem izkrivljanja konkurence je treba poudariti, da pomoči, ki naj bi podjetju omogočile razbremenitev stroškov, ki jih sicer nosi v okviru izvajanja tekočih poslov ali splošnih dejavnosti, načeloma izkrivljajo pogoje konkurence.⁷⁰

80. Za *komercialno* opravljene storitve izobraževanja, o katerih razpravljam v tem oddelku svojih sklepnih predlogov, in sicer posebno ponudba neobveznega izobraževanja in ostala neobvezna ponudba šole, vsekakor obstaja trg, na katerem lahko svojo čezmejno dejavnost opravljajo večji in celo manjši ponudniki. Če se enemu od ponudnikov takih storitev izobraževanja, kot je tu Katoliška cerkva, prizna oprostitev davka na gradnje, instalacije in gradbena dela, medtem ko morajo njegovi dejanski ali potencialni konkurenti v primerljivih položajih ta davek plačati, ima ta ponudnik stroškovno prednost, ki je zanj lahko konkurenčno ugodna.

81. Res je, da v obravnavanem primeru davek, ki ga mora Congregación plačati za prenovo dvorane za slovesnosti šole „La Inmaculada“, znaša 23.730,41 EUR, ki se v primerjavi z drugimi stroškovnimi dejavniki, upoštevni na notranjem trgu, zdi sorazmerno majhen.

82. V skladu s sodno prakso pa v pravu Unije ni nobenega praga niti odstotka, na podlagi katerega bi bilo mogoče sklepati, da ne vpliva na trgovino med državami članicami. Niti sorazmerno majhen obseg pomoči niti sorazmerna majhnost upravičenega podjetja namreč ne izključuje že vnaprej možnosti vplivanja na trgovino med državami članicami.⁷¹

67 — Drugo merilo sodne prakse Altmark Trans (sodba z dne 24. julija 2003, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, točki 90 in 91).

68 — Sodbe z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi (C-222/04, EU:C:2006:8, točka 140), z dne 14. januarja 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, točka 65), z dne 26. oktobra 2016, Orange/Komisija (C-211/15 P, EU:C:2016:798, točka 64), in z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi (C-76/15, EU:C:2016:975, točka 102).

69 — Sodbe z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi (C-222/04, EU:C:2006:8, točke od 141 do 143), z dne 14. januarja 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, točki 66 in 67), in z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi (C-76/15, EU:C:2016:975, točka 104).

70 — Sodbi z dne 30. aprila 2009, Komisija/Italija in Wam (C-494/06 P, EU:C:2009:272, točka 54), in z dne 26. oktobra 2016, Orange/Komisija (C-211/15 P, EU:C:2016:798, točka 66).

71 — Sodbe z dne 21. marca 1990, Belgija/Komisija („Tubemeuse“, C-142/87, EU:C:1990:125, točka 43), z dne 24. julija 2003, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415, točka 81), z dne 14. januarja 2015, Eventech (C-518/13, EU:C:2015:9, točka 68), in z dne 21. decembra 2016, Vervloet in drugi (C-76/15, EU:C:2016:975, točka 107).

83. Če ima torej gospodarska dejavnost ustanove dovolj teže, da se ustanova lahko opredeli kot podjetje v smislu konkurenčnih pravnih pravil prava Unije (kar je predhodno vprašanje za uporabo člena 107 PDEU⁷²), imajo lahko tudi sorazmerno majhne pomoči vpliv na trgovino med državami članicami.

84. Poleg tega je treba v evropskem konkurenčnem pravu učinke ukrepov na trgovino v Uniji in konkurenco na notranjem trgu vedno presoјati v obstoječih gospodarskih in pravnih okoliščinah in nikoli samih zase. Pri tem je treba ne nazadnje upoštevati, ali gre za izoliran primer ali pa za množico („sveženj“) istovrstnih problemov.⁷³

85. Če ima določena ustanova – kot je tu Katoliška cerkev – številne nepremičnine, za katere lahko dobi sporno davčno oprostitev, potem njena dejanska konkurenčna prednost močno presega to, kar bi se na prvi pogled želelo prikazati z zneskom 23.730,41 EUR, ki je sporen v postopku v glavni stvari, za samo en gradbeni poseg – v tem primeru za prenovo dvorane za slovesnosti šole „La Inmaculada“. Kot ponudnica storitev izobraževanja lahko namreč Katoliška cerkev v svojem izračunu stroškov na splošno upošteva prednost, ki jo ima v primeru vseh svojih šolskih stavb zaradi oprostitve davka na gradnje, instalacije in gradbena dela. Če se upošteva, da Sporazum iz leta 1979 določa še vrsto drugih davčnih oprostitev, se ta prednost še bolj potencira.

86. Sicer pa se tudi v skladu z Uredbo *de minimis*,⁷⁴ ki jo je sprejela Evropska komisija, šteje, da so samo tisti ukrepi pomoči, ki ne presegajo 200.000 EUR v katerem koli obdobju treh poslovnih let, ukrepi, ki „ne izpolnjujejo vseh meril iz člena 107(1) PDEU“. Tu sporna davčna oprostitev v skladu s Sporazumom iz leta 1979 ni omejena niti po znesku niti časovno, temveč v skladu s členom IV(1)(B) navedenega sporazuma velja na splošno in neomejeno za vse gradnje, instalacije in gradbena dela Katoliške cerkve v Španiji. Za to davčno oprostitev torej ni mogoče uporabiti Uredbe *de minimis*.

c) Vmesni predlog

87. Če torej Congregación opravlja gospodarsko dejavnost v skladu z zgoraj navedenim in jo je treba zato šteti za podjetje,⁷⁵ je treba davčno oprostitev, kakršna je sporna v postopku v glavni stvari, uvrstiti kot državno pomoč, za katero velja prepoved iz člena 107(1) PDEU.

72 — Glej v zvezi s tem moje zgornje navedbe glede pojma podjetja, zlasti točke od 53 do 60 teh sklepnih predlogov.

73 — Glej zlasti sodbo z dne 28. februarja 1991, *Delimitis* (C-234/89, EU:C:1991:91, točke od 19 do 27), v skladu s katero je treba pri presoji morebitnih protikonkurenčnih učinkov sporazumov med podjetji upoštevati predvsem, da na trgu obstaja „sveženj istovrstnih pogodb“, ki lahko ustvarijo „kumulativni učinek zapiranja trga“; glej poleg tega sodbe z dne 27. aprila 1994, *Almelo* (C-393/92, EU:C:1994:171, točka 37), in z dne 26. novembra 2015, *Maxima Latvija* (C-345/14, EU:C:2015:784, točka 26); podobno sodba z dne 11. septembra 2014, *CB/Komisija* (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 79).

74 — Člen 3(1) in (2) Uredbe Komisije (EU) št. 1407/2013 z dne 18. decembra 2013 o uporabi členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije pri pomoči *de minimis* (UL 2013, L 352, str. 1). Ta uredba glede na njen člen 7(1) velja tudi za pomoči, dodeljene pred začetkom njene veljavnosti.

75 — Glej zgoraj točke od 36 do 60 teh sklepnih predlogov.

3. Posledice morebitne opredelitve kot državna pomoč

88. Obravnavati je treba samo še vprašanje, kakšne posledice za spor o glavni stvari ima lahko opredelitev sporne davčne oprostitve kot državne pomoči v smislu člena 107(1) PDEU. Lahko se izkaže, da obstajajo tu določene posebnosti, ki izhajajo zlasti iz členov 108 in 351, prvi odstavek, PDEU, na katera je s posebnim poudarkom opozorila predvsem španska vlada. Da bi se lahko predložitvenemu sodišču dalo koristen odgovor, je treba na koncu na kratko obravnavati tudi obe navedeni določbi in težave, ki iz njiju izhajajo.⁷⁶

a) Razmejitev med obstoječimi pomočmi in novimi pomočmi v smislu člena 108 PDEU

89. Člen 108 PDEU razlikuje med obstoječimi sistemi pomoči in novimi pomočmi. Medtem ko se novih pomoči ne sme izvajati, če jih Komisija ni odobrila (člen 108(3) PDEU), pa so obstoječi sistemi pomoči samo predmet rednega preverjanja Komisije (člen 108(1) PDEU). Skratka, za nove pomoči torej velja obveznost prigravitve ter prepoved izvajanja, pri čemer je treba pri kršitvi dodelitev pomoči šteti za protipravno,⁷⁷ medtem ko se obstoječi sistemi pomoči običajno lahko izvajajo, dokler Komisija ne ugotovi, da so v nasprotju s Pogodbo.⁷⁸

90. Če bi torej pri sporni davčni oprostitvi šlo za obstoječ sistem pomoči v smislu člena 108(1) PDEU, predložitveno sodišče ne bi smelo dodelitve opredeliti kot protipravne, dokler je Komisija ne bi razglasila za nezdržljivo z notranjim trgovom.

91. V prid domnevi, da gre za obstoječ sistem pomoči, je na prvi pogled okoliščina, da je bil Sporazum iz leta 1979 sklenjen pred pristopom Španije k Evropskim skupnostim; kot je znano, je pristopila šele leta 1986.

92. Da bi se ukrep opredelil kot obstoječ sistem pomoči ali pa kot nova pomoč, bi vendarle moral biti odločilen samo trenutek, ko pride ali bi lahko prišlo do s pomočjo povezanega izkrivljanja konkurence.⁷⁹ Do takega izkrivljanja konkurence je lahko v obravnavanem primeru prišlo šele leta 1988, ko je Španija dejansko uvedla davek na gradnje, instalacije in gradbena dela. Takrat pa je Španija že bila država članica Evropskih skupnosti.

93. Zato davčne oprostitve, kakršna je tu sporna, ni mogoče opredeliti kot obstoječ sistem pomoči, temveč kot novo pomoč. Zato člen 108 PDEU predložitvenemu sodišču ne bi preprečeval, da v postopku v glavni stvari izhaja iz protipravne dodelitve pomoči.

76 — V zvezi z nujnostjo, da se predložitvenemu sodišču da koristen odgovor in da se pri tem po potrebi obravnavajo tudi vidiki prava Unije, ki niso izrecno predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe, glej sodbe z dne 12. decembra 1990, SARPP (C-241/89, EU:C:1990:459, točka 8), z dne 2. decembra 2009, Aventis Pasteur (C-358/08, EU:C:2009:744, točka 50), z dne 18. decembra 2014, Centre public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve (C-562/13, EU:C:2014:2453, točka 37), in z dne 17. decembra 2015, Neptune Distribution (C-157/14, EU:C:2015:823, točki 33 in 34).

77 — Sodbe z dne 14. februarja 1990, Francija/Komisija (C-301/87, EU:C:1990:67, točka 17), z dne 12. februarja 2008, Centre d'exportation du livre français (C-199/06, EU:C:2008:79, točki 36 in 37), z dne 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa (C-284/12, EU:C:2013:755, točki 25 in 26), in z dne 11. novembra 2015, Klausner Holz Niedersachsen (C-505/14, EU:C:2015:742, točki 18 in 19).

78 — Sodbe z dne 15. marca 1994, Banco Exterior de España (C-387/92, EU:C:1994:100, točka 20), z dne 18. julija 2013, P (C-6/12, EU:C:2013:525, točka 36), in z dne 26. oktobra 2016, DEI/Komisija (C-590/14 P, EU:C:2016:797, točka 45).

79 — V tem smislu že v mojih sklepnih predlogih v zadevi Vervloet in drugi (C-76/15, EU:C:2016:386, točka 115), v zvezi z vprašanjem, kdaj je novo pomoč treba šteti za „vedeno“ oziroma „izvedeno“ v smislu člena 108(3) PDEU. Isto merilo nastanka izkrivljanja konkurence je mogoče uporabiti tudi za razmejitev novih pomoči od obstoječih sistemov pomoči.

b) Upoštevanje člena 351 PDEU glede na Sporazum iz leta 1979

94. Nazadnje je treba samo še ugotoviti, ali člen 351 PDEU dovoljuje oziroma celo zapoveduje predložitvenemu sodišču, da v sporu o glavni stvari naredi izjemo od prepovedi državnih pomoči v skladu s členom 107(1) in Katoliški cerkvi prizna davčno oprostitev, celo če bi dejansko šlo za protipravno državno pomoč.

95. V skladu s členom 351, prvi odstavek, PDEU pravo Unije ne vpliva na pravice in obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnega sporazuma, ki ga je država članica sklenila s tretjo državo pred pristopom k Uniji.

96. Člen 351 PDEU ima splošen domet in velja za vse mednarodne sporazume, ki bi lahko vplivali na uporabo prava Unije, ne glede na predmet njihovega urejanja.⁸⁰ Zato je mogoče to določbo vsekakor uporabiti tudi v zvezi s Sporazumom iz leta 1979.

97. Vendar iz člena 351 PDEU nikakor ne izhaja *obveznost*, da se odstopa od določb prava Unije, kot je člen 107(1) PDEU. Prej bi bilo treba državam članicam priznati zgolj *možnost*, da upoštevajo kakršne koli mednarodnopravne obveznosti, ki so jih prevzele pred pristopom k Uniji,⁸¹ in po potrebi v ta namen odstopajo od določb prava Unije.⁸² Če pa sporni mednarodni sporazum državi članici daje manevrski prostor, ga mora izkoristiti tako, da ravna v skladu s pravom Unije.⁸³

98. Sodišče vsekakor ni pristojno za to, da ugotovi obseg mednarodnopravnih obveznosti, ki jih ima Španija v skladu s Sporazumom iz leta 1979, temveč je to naloga nacionalnega sodišča.⁸⁴

99. Predložitveno sodišče bo zato moralo preučiti, ali iz člena IV(1)(B) Sporazuma iz leta 1979 nujno sledi, da *mora biti* Katoliška cerkev za vse svoje stavbe v Španiji – tudi take, ki so v celoti ali deloma namenjene opravljanju gospodarske dejavnosti – *na splošno* oproščena davka na gradnje, instalacije in gradbena dela. Samo takrat bi obstajal konflikt s prepovedjo državnih pomoči v skladu s členom 107(1) PDEU in samo v tem smislu bi člen 351, prvi odstavek, PDEU predložitvenemu sodišču dopuščal, da pri odločanju o sporu o glavni stvari odstopi od člena 107(1) PDEU.

100. Naj zgolj pripomnim, da bi bila španska država v takem primeru v skladu s členom 351, drugi odstavek, PDEU dolžna ustrezno ukrepati, da odpravi morebitno nezdržljivost člena IV(1)(B) Sporazuma iz leta 1979 z določbami prava Unije o državnih pomočeh. Najprej bi morala Španija dejavno uporabiti mehanizem za reševanje sporov, določen v členu VI Sporazuma, da bi v soglasju s Svetim sedežem, vsaj v bodoče, prišla do take razlage člena IV(1)(B) Sporazuma, ki bi bila združljiva s pravom Unije, in zlasti s členom 107(1) PDEU. Če Španija ne bi v primernem času po tej poti prišla do rešitve, ki bi bila v skladu s pravom Unije, bi morala Sporazum odpovedati.⁸⁵

80 — Sodbi z dne 14. oktobra 1980, Burgoa (812/79, EU:C:1980:231, točka 6), in z dne 2. avgusta 1993, Levy (C-158/91, EU:C:1993:332, točka 11).

81 — Sodbe z dne 28. marca 1995, Evans Medical in Macfarlan Smith (C-324/93, EU:C:1995:84, točka 27), z dne 14. januarja 1997, Centro-Com (C-124/95, EU:C:1997:8, točka 56), in z dne 21. decembra 2011, Air Transport Association of America in drugi (C-366/10, EU:C:2011:864, točka 61).

82 — V tem smislu sodbi z dne 14. januarja 1997, Centro-Com (C-124/95, EU:C:1997:8, točka 61), in z dne 3. septembra 2008, Kadi in Al Barakaat International Foundation/Svet in Komisija (C-402/05 P in C-415/05 P, EU:C:2008:461, točka 301).

83 — Sodba z dne 28. marca 1995, Evans Medical in Macfarlan Smith (C-324/93, EU:C:1995:84, točka 32).

84 — Sodbe z dne 2. avgusta 1993, Levy (C-158/91, EU:C:1993:332, točka 21), z dne 28. marca 1995, Evans Medical in Macfarlan Smith (C-324/93, EU:C:1995:84, točka 29), in z dne 14. januarja 1997, Centro-Com (C-124/95, EU:C:1997:8, točka 58).

85 — Sodbe z dne 14. septembra 1999, Komisija/Belgija (C-170/98, EU:C:1999:411, točka 42), z dne 4. julija 2000, Komisija/Portugalska (C-62/98, EU:C:2000:358, točka 49), in z dne 4. julija 2000, Komisija/Portugalska (C-84/98, EU:C:2000:359, točka 58).

4. Povzetek

101. Glede na vse navedeno je mogoče ugotoviti:

Davčna oprostitve, kakršna je tu sporna, nikakor ne krši prepovedi državnih pomoči v smislu člena 107(1) PDEU, če se nanaša na šolsko stavbo, ki jo Katoliška cerkev uporablja za opravljanje storitev izobraževanja v okviru svojega poslanstva na socialnem, kulturnem in izobraževalnem področju. Nasprotno pa gre pri taki davčni oprostitvi za državno pomoč, ki je prepovedana s členom 107(1) PDEU, če se zadevna stavba uporablja v resnično komercialne namene.

VI – Predlog

102. Ob upoštevanju navedenih razmislekov Sodišču predlagam, naj na predlog za sprejetje predhodne odločbe Juzgado de lo Contencioso-administrativo n° 4 (upravno sodišče št. 4) v Madridu odgovori:

Oprostitev davka na gradnje, instalacije in gradbena dela, ki je priznana Katoliški cerkvi v skladu s sporazumom z dne 3. januarja 1979, sklenjenim med špansko državo in Svetim sedežem o gospodarskih zadevah, ne krši prepovedi državnih pomoči v smislu člena 107(1) PDEU, če se nanaša na šolsko stavbo, ki jo Katoliška cerkev ne uporablja za komercialno opravljanje storitev izobraževanja, temveč za opravljanje storitev izobraževanja v okviru svojega poslanstva na socialnem, kulturnem in izobraževalnem področju.